

Jelikož se dne 6. září pozemní situace stala kritickou a hlásná služba začala selhávat, bylo nařízeno přemístění letecké stíhací brigády v souvislosti s ústupem pozemních vojsk. Tím se však podmínky boje pro letectvo ještě zhoršily, poněvadž vznikla desorganizace v zásobování benzinem. Jen 2/5 strojů mohly z nového letiště u Lublina vzlétat a benzin byl dovážěn z Deblina v noci následkem neustálých denních náletů německých bombardérů. Jednotné akce nebylo možno podnikat a stíhačky musely pracovat jen podle vlastního průzkumu. Nedochozelo už také k větším bojům ve vzduchu. Spojení s velitelstvím letectva bylo udržováno pomocí letadel, poněvadž telefonní spoje a radiová služba přestaly fungovat.

Z Lublina př. sunula se stíhací brigáda do okolí města Hrubieszowa a za několik dnů až do okolí Brodů a Dubna. Krise v dopravě pohonných látek trvala a paralysovala činnost.

11. a 12. září zhoršila se všeobecná situace do té míry, že nebylo již ani možno provádět větší lety a sledovat př. suny ostatního letectva.

16. září prováděly stíhačky jenom spojovací službu a když ruská vojska vkořčila do Polska dne 17. září, odletěly zbylé stroje na rumunské hranice ke Šiatynu, odkud se jednotlivě zachraňovaly do Rumunska.

Podle očištěných tabulek a dokumentů sestřelila stíhací brigáda v době od 1. do 9. září 1939 45 německých strojů a ztratila 12 důstojníků a 4 poddůstojníky.

Z celého článku je možno si učinit úsudek, že polské letectvo, které se nacházelo ve stadiu reorganizace v okamžiku vypuknutí války s Německem, nebylo pro boj ani organizačně, ani materiálně připraveno, a třeba se polští letci vyznačovali skvělou morálkou a neobyčejnou statečností, museli v krátkém čase podlehnouti ohromné př. síle nepřítelů, který měl dokonalejší, rychlejší a lépe vyzbrojené typy letadel, takže během několika dnů opanoval celý vzdušný prostor a mohl desorganizovat činnost polského letectva.

Článek „*Vojské řemeslo či umění*“, uveřejněný v říjnovém čísle „Bellony“, vyvolal v polském důstojnickém sboru živou polemiku a kritiku, jež našla výraz ve dvou příspěvcích: pplk. gen. št. T. a p. W. K.

Oba nesouhlasí s názorem, že taktické školení polských důstojníků bylo vadné a vedlo k „vojenskému řemeslu“ a nikoliv k vojenskému umění. Oba tvrdí, že nelze srovnávat vojenskou nauku s uměním, neboť taktika spočívá značnou měrou na technice a rutině. Každý nižší velitel musí především znáti veškeré přidělené zbraně, jejich technické vlastnosti a možnost taktického použití. Během válečné kampaně 1939 složil velitelský sbor nižšího stupně válečnou zkoušku s dobrým prospěchem a vykázal dostatečný smysl pro taktické úkoly, kdežto v operacích, řízených nejvyššími velitelstvími činiteli, nebyly taktické schopnosti na žádoucí úrovni.

Oba kritici dovolávají se na příklad německé armády, kde byli důstojníci nižších hodností školeni pro svědomitou, př. sunou, samostatnou a iniciativní práci, tedy pro dobré technické úkony a nikoliv pro velkorýse taktické úkoly.

Pplk. gen. št. T. poukazuje na složitost moderního válčení, při němž je vyžadován ještě důkladnější technický výcvik nižších velitelů, než dříve, vzhledem na motorizaci a různorodnost složek celé válečné mašinerie.

Moderní bojové prostředky vytvořily novou doktrínu a ta zase klade větší požadavky na školení a charakter všech velitelů, aby prokázali co nejlepší pochopení pro plnění svých úkolů.

Vykonavatel rozkazů je povinen se orientovat v úmyslech a akcích vyšších jednotek. Tomu požadavku dosavadní příprava a výchova důstojníků podle názoru pisatele vyhovovala. S názorem původního článku stotožňuje se jen potud, pokud byl vytýkán nedostatek válečného studia a nauky na vyšších velitelských místech.

Druhý kritik W. K. posuzuje rovněž nepříznivě závěry původního článku. Poukazuje na bojovnost polských útvarů, na akce v Norsku, Francii a Lybii a dokazuje, že polská válečná doktrína spočívala na útočných operacích, takže obrannou taktiku dokonce zanedbávala, zvláště pokud se týká větších svazků. Vyslovuje dále mínění, že každý velitel musí být vyškolen př.evším pro svévní úkol a nemá analyzovat úkoly vyšších velitelů, nýbrž se věnovat co nejdůkladnějšímu promyslení a provedení vlastního úkolu. V novodobých, mechanizovaných válce je právě třeba dobrých vojenských řemeslníků na místech nižších velitelů, aby celý válečný stroj fungoval správně a téměř automaticky. Toho vyžaduje použití motorizovaných dopravních prostředků, mechanických zbraní, radií atd.

Je pravdou, že vlastní chyby nutí k přemýšlení a to dává nové poznatky; proto nutno vyvoditi z polské porážky správné závěry, jež diktují tyto změny: lepší výcvik poddůstojníků, více praktických taktických výkladů pro důstojníky, sevsobecnění nauk, přístupných dříve jen důstojníkům gen. štábu, a důkladnější specialisace.

Tato zajímavá polemika, která vznikla z analysování příčin polské porážky v roce 1939, je velmi užitečná a svědčí o snaze napravit chyby, jež vyvolaly taktické neúspěchy proti Němcům. Výměna názorů dokazuje, že německá armáda neměla jenom přednost v technických a materiálních, nýbrž také taktických a výchovných. Je třeba tudíž léle napravit a dobré zachováti.

Kpt. J. L.: „*Charakteristika bojových plynů jako válečných prostředků*“. Na častou otázku, proč nebyly dosud v nynější válce použity plyny, dává autor článku toto vysvětlení: dokonale organizovaná a rychle fungující protiplynová obrana zmenšuje podstatně ztráty na lidech, a dokud nelze použiti chemických prostředků v takové míře, aby bylo dosaženo plného úspěchu a cíle, je lépe vůbec jich nepoužiti.

Z toho plyne nutnost provedení důkladných příprav pro protiplynovou obranu, pokud se týká materiálu, organizace a výcviku. Proto se vschny bojující státy zaměstnávají tímto úkolem a vyrábějí hromadně patřičnou výstroj, vysílají odbornou personál a organizují vojenskou i civilní obranu, ačkoliv jsou s tím spojeny obrovské náklady.

Otravné plyny působí v první řadě na živou sílu a to nejen fyzicky a fyziologicky, nýbrž i morálně. Morální účinek plynů je důležitý, poněvadž se voják cítí proti němu bezmocným, není-li obrana dosti účinná. Kromě toho pozměňuje přítomnost plynů a použití ochranných opatření změnu fyzických a duševních podmínek. Voják v plynové masce pociťuje nejistotu, má dýchací obtíže, ztrácí pole vidění, nemůže se dosti dobře doro-

10/42
zumívati, nemůže kouřiti a jísti, stává se nešikovným v pohybech a po delší době pobytu v masce nemůže normálně pracovati. Nemůže používatí precizních zaměřovačů, nespasne se pohybuje v terénu a veškeré činnosti, spojené s tělesnou námahou, stávají se pro něho velmi obtížnými. Podléhá rychle únavě a jestliže je nucen prováděti asanační činnost, stává se netrpělivým a k boji neschopným. Pomocí zaplňování je tudíž možno redukovati povážlivou měrou bojovou hodnotu každého oddílu, třebaš při tom ani nedošlo k efektivním ztrátám životů.

Plyn působí také v prostoru a čase. Žádný bojový prostředek není vhodnější proti krytým a nedostí dobře pozorovatelným cílům. Pokyny protiplynové obrany vyhánějí vojska z úkrytů a v otevřených prostorech nemůže se zase vojsko volně pohybovati, takže voják má pocit, že veškeré taktické zásady stávají se při plynovém zamorení bezcennými. Podle druhu použitého plynu trvá jeho účinek někdy po dobu několika týdnů.

Ačkoliv technika výroby a použití plynů značně postupují, je přece ještě jejich účinek závislý na počasí a atmosférických podmínkách. Nutno pamatovati, že plyny jsou dvojsečnou zbraní, což nutí útočníka, aby také uspořádal svoji protiplynovou obranu a organisoval dokonalou meteorologickou informační službu.

Tyto okolnosti komplikují problém použití plynů, zvláště v rychlé pohybové válce s tankovými zbraněmi. K použití plynů je proto třeba velmi důkladných úvah a rozhoduje o tom jen vyšší velitelství v dohodě se sousedními jednotkami.

Povaha plynů vyžaduje, aby byly použity ve velkém množství a na velkém prostoru, neboť jen silná koncentrace a široké a hluboké zamorení způsobí, aby protivník nemohl uniknouti před účinkem chemických látek. Žádoucí koncentrace v čase a prostoru není možno snadno docílit a z toho důvodu hodí se plyny spíše pro unavování a oslabování nepřítelů, jakož i pro podlamování morálky protivníka. Úspěch použití plynů závisí na překvapení, na důkladných přípravách a na dokonalých vlastních protiopatřeních. Již samotná hrozba použití plynů je účinným prostředkem ve smyslu strategickém. Plyn je výborným prostředkem proti tankovým zbraním a snad právě vědomí této skutečnosti nutí Německo k opatrnosti a nedovoluje mu přikročiti k plynové válce.

Přehled tisku obsahuje několik recenzí zajímavých tématů, uveřejněných v anglických, ruských a německých vojenských časopisech. Úvahy zasluhují články, týkající se prací gen. Fullera a pluk. Bruce.

„BELLONA“, čís. 12/1942.

A.R.T.: „Rozšíření dělostřelectva“.

Při vypuknutí polsko-německé války v září 1939 překvapilo říšské dělostřelectvo svého protivníka neobyčejně účinnou, rychlou a precizní palbou, působící do hloubky a do šířky. Tato skutečnost dala autorovi článku podnět, aby se zabýval věcí po stránce organizační a taktické, vysvětlil úspěchy německého dělostřelectva a nakreslil, jaký bude pravděpodobný další vývoj této důležité zbraně.

Úspěchy Němců vysvětluje polský odborník především technickým pokrokem dělostřelectva, jeho výcvikem a dokonalou organizací.

Nejvýznamnější změnou byla modernisace spojovací služby a zavedení radia místo dosavadního telefonu mezi pozorovatelnou a stanovištěm děl, což urychlilo značnou měrou spojení a řízení palby. V souvislosti s tím odpadly časté poruchy linek, palebná postavení mohla být rychle měněna a působnost dělostřelectva získala na čase a na síle.

Druhou dalekosáhlou změnou byla motorisace dělostřelectkých zbraní. Rychlost přesunů zvýšila se z 8 km až na 15–25 km za hodinu a denní pochodový výkon stoupl ze 30 km až na 150 km.

Tyto podstatné pokroky technického rázu daly dělostřelectvu ohromné taktické výhody, neboť umožnily rychlé přeskupování baterií a soustřeďování paleb, rychlou reakci při změnách situace a větší bezpečnost za přesunů. Usnadnilo se také manevrování, takže motorisace zvýšila potenci dělostřelectva, jak početné tak i prostorově a sesílila jeho časovou výkonnost.

Další změny nastoupily zdokonalováním zbraní po stránce konstrukce. Místo kanonů jsou nyní používány houfnice, donosnost byla prodloužena, výměna hlavní usnadněna a rychlopalnost zvýšena. Navedení houfnic zmohutnilo palbu proti krytým cílům. Dostřel se zvýšil ze 6 km na 12 km, takže palba zasahuje celou hloubku obranného postavení vyšší nepřátelské jednotky a dosáhla značně větší účinnosti koncentrací ve větším prostoru. Tím zlepšily se také podmínky pro překvapující a ničivý účinek dělostřelectké palby.

Dělostřelectvo řadí se v nynější válce vedle letadel a tanků do skupiny nejmmodernějších zbraní, což potvrzují loňské boje u Moskvy a v Lybii. Tam, kde nemůže dosáhnouti dělostřelectvo, zasahují střemhlavé letouny, které nahrazují palbu dalekonosných těžkých děl.

Budoucí vývoj spíše k pancéřovaným dělům na pásových vozidlech, t. zn. k posazení děl do tanků. Němci používají již takto 150 mm houfnic a 105 mm těžkých děl. Angličané naproti tomu konstruovali známé 25-librové dělo, jež se výborně osvědčilo proti tankům.

Na aktuální otázku, jak dalece je možno nahraditi dělostřelectkou palbu leteckým bombardováním a zda vůbec může letectvo učiniti z dělostřelectva zastaralou zbraň, odpovídá autor, že se tyto dvě zbraně nemohou eliminovati navzájem, nýbrž se doplňují, neboť palba z děl je přesnější, rychlejší a levnější a proto se leteckého bombardování používá tehdy, když děla nemohou cíle dosáhnouti, kdy dělostřelectká palba je nedostatečná anebo dělostřelectvo nemůže střeliti. Bylo to dokázáno u Stalingradu, kde Rusové kombinovali velmi důmyslně dělostřelectkou palbu s nálety „Stormoviků“.

Při boji letectva s dělostřelectvem je letectvo v převaze a ve výhodě. Nutno proto chrániti dělostřelectvo zastíráním, rozptylováním a vybaviti je protileteckými zbraněmi.

Dnes stejně jako v minulých válkách ničí dělostřelectvo svou palbou nepřátelské bojové elementy, připravuje a razí cestu pěchotě a tankům, kdežto při útupu chrání palebnou přehradou vlastní jednotky.

Podle této taktiky postupují Rusové, kteří používají tanků k útoku, až byl nepřítel dělostřelectkou palbou oslaben.

Technika dělostřelectké palby nezměnila se podstatně od poslední války, avšak místo nepřímé palby vystupuje nyní do popředí přímá palba proti tankům, betonovým krytům a jiným cílům. Význam přímé

8. 10/42

palby spočívá ve větší hospodárnosti při spotřebě střeliva, v možnosti rychlých změn směru palby a ve větším morálním vlivu na nepřítele. Používá se tudíž stále více pancéřovaných děl (v tancích), které dávají bezpečnější úkryt obsluze, mají značnou pohyblivost a možnost účelné koncentrace palby.

Následkem motorisace bude mocí dělostřelectvo dokonce nejen dobývat terén, jako dříve, nýbrž ho obsazovat a také držet a hájit. V důsledku toho bude motorisované dělostřelectvo tvořiti jeden z hlavních elementů moderní vyšší jednotky, ježto provádí hlavní úkol: prolomuje a ničí nepřítele.

Snad vzniknou v brzké budoucnosti „vyšší jednotky tankového dělostřelectva“, jež se budou snadno pohybovati v terénu, disponovati mohutnou palební silou a mít silnou leteckou ochranu, aby byly schopny manevrovati na zemi, postupovati a nepřítele ničiti.

Předzvěsti budoucího vývoje je relace z bitvy u Charkova: „V tomto strašlivém boji nejskvělejší a nejdokonalejší zbraň Rusů, dělostřelectvo, postupuje do předu, na otevřená pole, a zaměřuje znovu a znovu přímo na nepřátelské tanky. Ještě jednou toto dělostřelectvo, jehož dílo je popisováno jako budící hrůzu, sbírá ukrutnou žezl z urputných Hitlerových hord lidí a materiálu.“

Lieutenant-Colonel R. J. K. Fenton: „Spojení v tankových jednotkách“. Spojovací prostředky u vyšší tankové jednotky musí vyhovovati těmto požadavkům: doprovázeti jednotku během přesunu; zajišťovati osobní styk mezi velitelem a podřízenými; sloužiti používatelům tak dlouho, jak je toho zapotřebí; býti úspornými a účelnými, pokud se týče materiálu.

Písemné spojení hodí se pro předávání map, náčrtů a výkresů, dlouhých rozkazů, hlášení a korespondence. Holuby přenáší zprávy jen do holubníka. Zraková signalisace je velmi omezena. Spojení pomocí drátu je možno lechce poškoditi a nelze je snadno přemísťovati, takže se hodí nejlépe jen pro místní komunikaci.

Nejlepším spojovacím prostředkem pro pohyblivou vojska stalo se radio, protože se přemísťuje s vozidlem a zajišťuje přímé osobní spojení, dokud je v provozu. Nevýhodou tohoto spojení je kruhové působení vln a možnost odběru zpráv cizími stanicemi, následkem čehož může nepřítele naše zprávy odposlouchati, rušiti naše spojení a předávat nám falešné zprávy.

Boj je tudíž veden také v etéru a jeho úspěch závisí od důmyslnosti, šikovnosti, kázně a výcviku.

Potřebujeme radiové spojení různého druhu a podle potřeby dělíme je takto:

- 1) spojení a síť vlastního velení pro hlášení taktického rázu,
- 2) spojení a síť pro spolupráci s letectvem,
- 3) spojení pro všeobecné velení administrativního rázu,
- 4) spojení styčných orgánů,
- 5) místní spojení.

Vzhledem na tajnost a důležitost rozkazů a hlášení nutno při spojení radiovém používat zvláštních šifrů a kódů.

Plný výkon radio-systému závisí od dokonalé aparatury a odborného výcviku personálu jakož i státních důstojníků. Proto jsou technické požadavky pro radiofonii a radiotelegrafii velmi vysoké a příslušná výstroj musí býti vzorně i pečlivě udržována. Síť nutno přesně sestrojiti, její obsluha musí býti inteligentní a prvotřídní, disciplína pak během provozu a použití co nejvyšší.

Wart: „Lybijská kampaň v létě 1942“. Autor článku zpracoval podle amerických pramenů („The Field Artillery Journal“) velmi zajímavý popis ofensivních bojů německého afrického sboru pod velením gen. Rommela od května až do července t. j. od známého obchvatu u Knightsbridge až do stabilisace fronty u El Alamein v Egyptě. Článek obsahuje mnoho charakteristických komentářů a je ilustrován náčrtů, znázorňujících jednotlivé fáze bojů. Je to velmi dobré studium taktického rázu, napsané i pro laicky přístupným slohem.

Włodzimierz Tyszkiewicz: „Boj proti tankovým divizím“. Pisatel považuje palbu protitankového dělostřelectva za nedostatečnou obranu proti útokům tankových formací a podává originální návrh, aby byly vytvořeny zvláštní stíhací protitankové oddíly, složené ze 2 rychlopalných PT-děl, 10 motocyklistů a 2 terenních aut neb lehkých tanků. PT-děla by měla páliť na vzdálenost 3000 m průbojnými střelami, jež by vybuchovaly uvnitř tanku. Každé dělo by mělo býti chráněno silným pancířem. Motocyklisty navrhuje vyzbrojiti kulomety, PT-puškami a mechanickými pistolemi. Na terenních autech neb v lehkých tancích by měly býti umístěny radio-stanice pro velitele a vezen výbušný ženijní materiál.

V obraně působily by tyto početné oddíly 10—20 km za hlavním postavením, aby zasahovaly tam, kde nepřítele se podaří prolomení linií. S protitankovými oddíly spolupracuje také letectvo, které zahání nepřátelské letouny, útočí na nepřátelské tanky a řídí protitankový boj na zemi.

Při útoku pohybuji se stíhací PT-oddíly ve předu, očisťují terén od průzkumných oddílů protivníka, otevírají cestu vlastním průzkumu a chrání postupující kolony před útoky nepřátelských tanků. Mohou rovněž operovati na křídlech, nebo prováděti průzkumné úkoly.

Článek je pouze všeobecným námětem, bez detailního taktického a organizačního řešení.

Poslední číslo „Bellony“ obsahuje ještě „Městční přehled důležitějších válečných událostí“ a různé recenze z anglického, ruského, německého a československého vojenského tisku, z nichž stojí za povšimnutí zpracování: „Správný člověk na správném místě“ z anglické literatury a „Podpora pěchoty“ z německého tisku.

38 Voj. list ①